

11. ÓVJUK A TERMÉSZETET!

Gyülekezeti hittan: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Isten az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette. Feladatot is bízott rá: őriznie és művelnie kell a rá bízott világot. Isten az ember uralma alá adta a földet, de ez nem zsarnokságot és kizsákmányolást jelent, hanem növény- és állatvilág megbecsülése, féltő szeretete, a környezetvédelem a feladatunk.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A környezet védelme korunk égető problémája. Nem lehet elég korán elkezdni a környezettudatos életmódra nevelést. Az iskolák nagy részében van ún. erdei iskola, ami szintén ezt a témát emeli ki. Az erdei iskolában általában minden korosztály részt vesz.

Akik megismerték azt, hogy a teremtett világ Isten akaratából jött létre, és a Teremtő az embert feladattal bízta meg, azok különösen is odafigyelnek a környezetük védelmére. Ma már az óvodától kezdve tanítják a gyermekeket arra, hogy ők mit tehetnek ezért. A hittanóra azt a pluszt adja hozzá, hogy ez nem csak azért fontos, mert a szülei, a tanítói azt mondták, hanem mert Isten is ezt a feladatot bízta rá. Fontos erősíteni a személyes felelősséget, hogy ne mondhassák, hogy egy emberen úgyse múlik.

Ebben a korban, ahogy a cím is fogalmazza, barátkoznak a környezettel. Egy barátnak lehet örömet szerezni és lehet fájdalmat okozni. Ezen keresztül a gyerekek megértik, hogy ők is felelősek ebben a kérdésben. Már az elsős gyermek is megérti azt, hogy lehetőség van védeni a környezetünket. Nemcsak jó példát mutathatunk nekik ebben, hanem megtaníthatjuk őket – minél kisebb kortól a teremtés védelmének lehetőségeit: akár a szemét kukákba való helyezéséről, akár a szelektív hulladékgyűjtésről vagy éppen a növények és fák meg nem károsításáról legyen szó. A Szénási Sándor: *Megtaláltuk a Messiást!* c. konfirmációs könyvben, Dr. Kodácsy Tamás a következő gondolatokat hozza a teremtésvédelemre bibliai alapokból kiindulva:

„HOGYAN VEHETEK RÉSZT A TEREMTŐ ISTEN DICSŐÍTÉSÉBEN?”

1. Hálát adok Istennek a teremtett világ szépségéért imádságban és énekkel. Sétálok fél órát, közben nézem a földet a lábam alatt, s az eget a fejem felett. Ha tehetem, hétvégén elmegyek kirándulni.

2. Csökkentem a szemetelést, a szemetet szelektíven gyűjtöm. Újratölthető elemet használok eldobható elem helyett.

3. Nem veszek műanyag palackos vagy fémdobozos italokat, hanem csapvizet iszok.

4. Egyre többször választom a tömegközlekedési formákat, vagy a kerékpáros és gyalogos közlekedést, így csökkentem az üvegházhatást.

5. Elfogadom, ha kevesebbet fűt a családom télen. 1°C fok hőmérsékletcsökkentés 5-6% fűtőenergia megtakarítását eredményezi.

6. Energiatakarékos izzókat használok, kevesebb energiát használok, a töltőket, használaton kívüli készülékeket kihúzom a konnektorból.

7. Az erdőállományt is védve takarékosan bánok a papírral, például mindkét oldalára írok, újrapapírt használok.

8. Ha van kertem, madárbaráttá alakítom. A madaraknak élelmet, fészkelőhelyet adó fákat, bokrokat telepítek, nyáron itatót, télen etetőt helyezek ki, és megfigyelem a madarakat.

9. Helyi terméket vásárolok, abból készítek ételt. Szezonális, hazai zöldségeket és gyümölcsöket fogyasztok.

10. Nem vásárolok felesleges holmit, megbecsülöm azt, amim van. Nem veszek új eszközt addig, amíg a régi megjavítható. Használt ruháimat, berendezéseimet nem dobom ki, hanem odaadom a rászorulóknak, vagy elcserélem valakivel.”

Természetesen ezt nem tudjuk teljes egészében egy óra alatt megtanítani, de az alapjait már elsős korban átadhatjuk.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Felelősek vagyunk a teremtett világért.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy Isten ránk bízta a teremtett világot. Feladatunk gondoskodni róla.

Affektív cél: A természet szeretetének elmélyítése, az iránta érzett felelősség felébresztése.

Pragmatikus cél: A természetvédelem gyakorlati megvalósításának lehetőségeire bátorítás, pl. a hulladék szelektív gyűjtése otthon és az iskolában, ahol erre van lehetőség. Környezetbarát közlekedési eszköz választása, amennyiben lehetősége van rá.

Az óra részei	Kapcsolódó tevékenység	Felhasznált taneszköz, módszertani javaslatok
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladat ellenőrzése: Egyházi iskolai hittanon, ha nem sikerült befejezni a rajzot, ellenőrizzük. Most mutasd meg: Mivel érkeztél ma iskolába? Mutogasd el azt a közlekedési eszközt! Beszélgetési javaslat: Milyen közlekedési eszközön szoktál legtöbbször utazni? Melyik szennyezi legkevésbé a környezetet? Ének 136. zsoltár válogatott versei – felidézve a teremtés csodáját	Tk. 11. lecke
Feldolgozási javaslat	Válogatók: Minden padra néhány tárgy van készítve. (flakonok, joghurtos poharak, újságpapírok, fénymásolási hulladékok, üvegek, üvegpohár) 3 póló (kék, sárga, zöld). Egy-egy gyerek felveszi a pólókat. Nekik megsúgjuk, rajzosan odaadjuk, hogy milyen dolgokat fogadhatnak el, de a többiek nem tudják. Ők most csak különleges dolgokat gyűjtenek, mindegyik mást. A 3 pólós gyerek a teremben körbejár, a többieknek meg kell „kínálni” őket különböző dolgokkal, mindegyik csak a neki megfelelő fogadhatja el. A kék csak papírból készültet, a sárga csak a műanyagot, a zöld csak az üveget. A többieknek rá kell jönni, hogy mi alapján választottak.	Pólók (sárga, zöld, kék) flakonok, joghurtos poharak, újságpapírok, fénymásolási hulladékok, üvegek, üvegpohár

	<p>Beszélgessünk és játsszunk! – tankönyv alapján</p> <p>Munkafüzet feladatai</p> <p>Aranymondás: <i>„Őrizd meg a rád bízott kincset.”</i> 1Timóteus 6,20</p>	<p>Tk . 11. lecke.</p> <p>Mfgy. 23. o. Mfei. 27. o.</p>
Munkáltatás	<p>Szervezzünk papírgyűjtést!</p> <p>A legtöbb iskolában szerveznek papírgyűjtést, ami általában az osztályok versenyét jelenti, és valami fontos dologra is gyűjtenek egyben. Bízathatjuk a gyerekeket, hogy vegyenek ők is részt ebben.</p> <p>De kivételesen, amennyiben technikailag megoldható, a gyülekezet is szervezhetne papírgyűjtést valami gyülekezeti célra, akár a gyerekek közötti szolgálat költségeire.</p>	
Házi feladat	---	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Készítsünk környezetvédelmi plakátot magunkból!

3-4 fős csapatokban, egy élő képen jelenítsenek meg egy környezetvédelmi problémát, vagy azt, hogy hogyan védik a környezetet. Elsősöknél egy úgy megvalósítható, hogy kérjük meg a gyerekeket, hogy játszanak el egy helyzetet, amikor védik a környezetet vagy éppen valamilyen környezetvédelmi problémát látnak (tesznek). (Pl. szemetelnek). Ennek egy részét, mintha fénykép lenne, mutassák meg saját magukon.

2. A fényre!

A hitoktató beszélje meg a tanulókkal, hogyan fejlődnek a növények. Válasszon mindenki magának szerepet: Nap, eső, szél, növények. A növények játsszák el a mag állapotát (leguggolva, minél jobban összehúzódnak). Azután jön a Nap és megsimogatja őket, majd jönnek az esőcseppek, dobolnak finoman a hátukon, a szél pedig felszárítja az esőcseppeket. A magok lassan növekedni kezdenek, a virágok csipőre tett kézzel illegnek-billegnek, a fák kitarják karjaikat, a kúszónövények végignyúlnak a földön, a bokrok összekapaszkodnak. (Forrásanyag: Miklya Luzsányi Mónika – Miklya Zsolt: Játéktár a Mesélő Bibliához. Harmat Kiadó, Bp. 2012).

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

2. feladat:

„Gyűjtsd szétválogatva a szemetet!”

Instrukció: A szelektív hulladékgyűjtésnél a szétválogatás szempontjait jól mutatja az alábbi kép.

Internetes tájékozódás: <http://www.kvvm.hu/szelektiv/>

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Jubileumi Kommentár, Kálvin Kiadó, 1993.; Gerhard von Rad: Az Ószövetség teológiája, Osiris Kiadó, 2007.)

Az özönvíz bibliai leírásának vannak előzményei a világirodalomban (pl. Gilgames-eposz), melyekhez képest a bibliai özönvíztörténet viszonylag kései feldolgozás. Nem csak korában, hanem főleg teológiájában tér el ezektől. A babiloni mitologikus feldolgozásban pl. az istenek összeesküsznek az emberiség kipusztítására. „A bibliai elbeszélés ezzel szemben nemcsak mitológiátlanít, az egyetlen Istennek a világ fölöttihatalmát ábrázolva, hanem az egész leírást úgy tagolja be a többi bibliai történetek összefüggésébe, hogy kitűnjék belőle Istennek szuverén Úr volta, aki ítéletet tart, de ugyanakkor kegyelmet is gyakorol akarata szerint.”

Az írásmagyarázók szerint az özönvíz történetében is keveredik a Jahvista és a Papi Irat elbeszélése. Az összedolgozás ellenére is mutatkoznak szembevető különbségek. A J alapiratban Noé hét pár tiszta és egy pár tisztátalan állatot visz a bárkába, az áradást 40 napig tartó eső okozza. A P esetében az özönvíz sokkal nagyobb jelentőségű, az özönvíz kozmikus katasztrófa: az alsó és felső vizek összeérnek, azaz összeomlással fenyeget minden, ami a teremtésben elválasztott. A P szerint csak egy pár állat kerül a bárkába minden fajtából, a bárkában töltött idő kereken egy esztendő.

Mindezeket a tanításban természetesen háttér információként kezeljük, és nem tárjuk az első osztályos gyermekek elé. Fontos, hogy az özönvíz történetének a teológiája legyen hangsúlyos, ne azokra hívjuk fel a gyermekek figyelmét, ami még ennél a korosztálynál lényegtelen (pl. elég a fajtánként egy pár állat bárkába vitele, nem szükséges a tiszta és tisztátalan közti különbségtétel).

Az egyik legfontosabb üzenet Isten kegyelme az ítélete ellenére is, melyet Nóén és családján gyakorol. **Nóé kiválasztásának** két indoka van: **kegyelmet** talált az Úrnál (8. v.), és ő **igaz** és feddhetetlen volt. (9. v.) Azaz Isten nyilvánította őt ilyennek. Nóé az **Istennel járt**, ami a hívő aktivitás, amire tekintettel tartja számon őt is a hit példaképei között Zsid 11,7.

„A **bárka** héber elnevezése (tébáh) még egyszer fordul elő az Ószövetségben: ugyanez a neve annak a hajócskának, amelyben a gyermek Mózeset kitették a Nílus parti sás közé (Ex 2:3).

Mindkét esetben a halálos veszedelemből az életre megmentő hajó. A keresztyénségben a bárka az egyház egyik jelképe lett, lévén az egyház is Isten eszköze arra, hogy a halálból az életre mentse át az embert.”

„Isten szövetségkötésének az első formális leírását itt találjuk a Bibliában. Ez a **szövetség** egyúttal a legszélesebb körű s Nóén keresztül az egész emberiségre, sőt a világra vonatkozik. Isten maga elkötelezése feltétel nélküli. Szövetségét pedig megpecsételi egy látható jellel, emlékeztetésül a biztató ígéretre. E jel a **szivárvány**.”

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Nóé történetének csúcspontja a szivárvány. Ez nem jelenti azt, hogy a természeti katasztrófát elhallgatni vagy kisebbiteni akarnánk, de nem ez van a középpontban, hanem az, ahogy Isten az elromlott kapcsolatát az emberrel elkezd helyreállítani. A szövetségkötés első lépése, melynek minden ember részese lehet, ezáltal a gyerekek is. Az újra kezdés lehetősége adatott meg az ember számára az özönvíz után. A szivárvány Isten ígéretének jele legyen a gyermekek számára, bármikor találkoznak vele.

Az elbeszélésekben fontos, hogy a korabeli, ószövetségi mindennapokat mutassuk be, de a szereplők névtelenek maradjanak Nóén és családján kívül, hogy a gyerekek ne azonosuljanak a többi szereplővel. Nem a pusztítás a hangsúlyos, hanem a túlélés, azaz Isten szabadítása, mely által a kiválasztottak túlélnek az ítéletet. A túlélés eszköze a bárka, de ez csak a látható, kézzel fogható eszköz, mert az igazi „eszköz” az Istennel járás.

Sokszor elvontnak tűnik ez a kifejezés: Istennel járt ill. igaz ember volt. Ezért fontos, hogy a gyermekek életéből vett hétköznapi példákkal mutassuk meg, hogy mit jelent ez. Nem csak a helyes cselekvést a hétköznapiakban, hiszen az sokszor nem sikerül, hanem azt, hogy Istennel kapcsolatban lehet lenni. Ő szól és mi is megszólíthatjuk Őt.

JAVASOLT SEGÉDLETEK:

Mesélő Biblia, Harmat Kiadó, 2008; Játéktár a Mesélő Bibliához, Harmat Kiadó, 2008.;
Játékosan a Bibliáról, Kálvin Kiadó, 2006.

És végül egy kis irodalmi csemege a katechéta számára:

Noé bárkája

A sötétbe-merülés, általános pusztulás, egyetemes kinszenvedés ellen mit tehetsz? semmit és mindent. Ez a semmi és minden: ha saját érzéseiddel nem veszel részt a sötétségben és megteremted önmagadban a teljes-emberség állapotát: nem vágyaiddal, hanem az örök mértékkel vezetteted magadat. Az áradat bármerre sodor: nyomorba, jómódba, kényszermunkára, harctérre, vezetőhelyre, vesztőhelyre: ne törődj vele; a sötét hatalom nem adhat neked semmit és nem vehet el tőled semmit, ha az egyedül-érvényes mérték működik benned. Odaveszhet kényelmed, vagyoned, egészséged, szabadságod, életed? Mindezt úgyis elveszíted előbb-utóbb, a sírba nem viheted magaddal; de a mélyedben rejlő tökéletes mértéket nem sértheti még a világpusztulás sem, ezért kívánj hozzá-igazodni. Az örök mértékre bíz magad: ez a Noé-bárka a mindent beborító áradat fölött.

Embertársaidért nem tehetsz többet, mint hogy az egyetlen menekülési módot tudatod velük. Erőszakkal megmenteni senkit sem lehet, amikor az özön mindent beborít.

Nem igaz, hogy özönvízkor a tömeg a Noé-bárkára akar felkapaszkodni. A Noé-bárka látszik a leggyöngébb, legeggyűgyűbb tákolmányoknak, melynél egy bokor alja is többet ér.

Weöres Sándor

A témához felhasználható énekek:

Jézushoz Jöjjetek: 9. Mind jó amit Isten térszen